

Exposició del

Seguici Popular Festiu del Prat

Ajuntament del Prat de Llobregat

Comissariat, direcció d'art i il·lustració: David Allende

Codirecció d'art i disseny gràfic: Satur Herraiz
Producció: Servei de Cultura de l'Ajuntament del Prat
Documentació: Arxiu Municipal del Prat de Llobregat
Impressió: Gráficas Rey

EL NUS, Federació d'entitats de cultura popular i tradicional catalana del Prat de Llobregat:
Amics de la Sardana
Associació Gegantera Delta del Prat
Associació Gegantera Recreativa del Prat
Castellers del Prat
Colla Bastonera del Prat
Colla Dansaire del Prat Picacrestes
Colla de Diables del Prat

Dipòsit Legal: B 10652-2017

Definir el concepte de cultura popular és complex i els especialistes no sempre coincideixen en el seu significat i abast. La dificultat rau en la mateixa concepció del terme i en els fràgils elements que la formen i que procedeixen d'àmbits sovint tan sensibles i difícils de definir com la identitat col·lectiva.

Així, de manera general s'associa cultura popular al conjunt de manifestacions pròpies d'un grup, comunitat o col·lectiu, amb trets d'identitat reconeguts i assumits per la majoria. En formen part, entre d'altres, les tradicions i costums, les músiques, danses i cançons, els contes i llegendes, les celebracions i àpats. És un llegat que s'ha transmès, tradicionalment, de forma oral al llarg dels anys i de generació en generació.

La fragilitat de la memòria històrica fa que, sovint, sigui molt difícil buscar-ne els orígens. I el fet que aquesta cultura s'associï a les classes populars, lluny dels cercles de poder, augmenta encara més la dificultat de valorar-la i conservar-la i, per tant, de transmetre-la. Per això, no ha estat fins a l'època moderna que s'han començat a fer esforços de recopilació. A Catalunya ha estat fonamental la tasca de Joan Amades (1890-1959).

Actualment, la cultura popular és reconeguda com a integrant del patrimoni universal de la humanitat, com un mitjà d'apropament entre els pobles i els grups socials existents i d'afirmació d'identitat cultural.

En aquest sentit, la UNESCO va aprovar, el 1989, la Recomanació sobre la Salvaguarda de la Cultura Tradicional i Popular i, el 2003, la Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial.

Al Prat, com a la majoria de llocs, les manifestacions més importants vinculades amb la cultura popular es relacionen amb el calendari festiu. Balls, músiques, àpats... es repeten a les festes populars i a les celebracions religioses, des del Nadal fins a la Festa Major, incloent-hi la Pasqua, Sant Antoni i Tots Sants com a fites destacades.

Des del segle XX, el paper de les associacions i entitats ha estat fonamental en la recuperació, conservació i transmissió dels elements vinculats a la cultura popular. Els primers grups amb una certa continuïtat van sorgir a les dècades dels trenta, quaranta i cinquanta. La veritable popularització, però, es produeix a partir dels anys vuitanta, quan comencen a crear-se entitats i agrupacions dels diferents àmbits de la cultura popular, que arriben a amplis sectors de la població i que es consoliden amb força al teixit associatiu pratenc.

Ara en podreu saber moltes més coses...

Què és el seguici popular festiu?

És el conjunt de danses, balls, figures, imatgeria festiva o d'altres elements que acompanyen la Festa Major i, anteriorment, també la processó de Corpus. Al Prat, en formen part les colles que estan representades en aquesta exposició.

Els orígens de la Festa Major del Prat

Antigament, el nostre territori era una vasta extensió d'aiguamolls on els escassos pobladors vivien gairebé aïllats, en unes condicions molt humils i difícils degut a les riuades, el paludisme i el còlera. Era un territori de reialenc i depenia, per a l'administració religiosa, de Sant Boi i de l'Hospitalet.

L'any 1544 s'aconsegueix la independència parroquial i es construeix el temple dedicat a sant Pere i sant Pau, moment en què s'erigiran com els patrons de la comunitat d'un Prat que anava creixent lentament. Així, s'establia a finals de juny la data per a les celebracions festives d'aquest Prat incipient.

Però la situació sanitària era tan greu que es va decidir buscar, a més, la protecció de dos sants metges, sant Cosme i sant Damià, que es van instituir com a copatrons de la parròquia l'any 1560. L'església celebrava amb igual solemnitat tant la festivitat de Sant Pere i Sant Pau com la diada dels copatrons, el 26 de setembre.

El Prat era una societat bàsicament agrària en què el cicle de la terra condicionava les vides de la gent que la treballava. Les feines al camp durant l'estiu eren molt exigents; tant, que els jornalers no podien acudir als oficis religiosos i gaudir de la festa gran, que se celebrava al juny. Va ser per aquest motiu que, amb el temps, la festivitat del setembre va anar adquirint més relleu. Si bé durant un temps ambdues festes es van celebrar amb la mateixa intensitat, va ser la de Sant Cosme i Sant Damià la que va acabar per endur-se tot el protagonisme.

Als pobles, on les reunions col·lectives eren poc freqüents, el ball era un mitjà pel qual els joves podien trobar parella, això que en diem "festejar", i prometre's per casar-se més endavant. Al llarg del segle XIX, eren els joves els que prenién la iniciativa de l'organització dels actes de la Festa Major. Inicialment, se celebraven a l'aire lliure, a la plaça, però amb el pas dels anys els actes i balls abandonen l'espai públic i passen a celebrar-se en cafès, penyes i associacions de tota mena, que competien entre elles per aconseguir fer l'acte més lluit. Més tard, apareixen els envelats, que recuperen la festa a l'espai públic.

Associació Gegantera Recreativa del Prat

Associació Gegantera Delta del Prat

Amics de la Sardana

Castellers del Prat

Colla Bastonera del Prat

Colla Dansaire del Prat Picacrestes

Colla de Diables del Prat

Associació

Gegantera

Recreativa del Prat

Les primeres referències que tenim dels gegants al Prat es remunten a l'any 1925. En aquella època la nostra població no tenia figures pròpies i les havien de llogar, normalment a la sastreria teatral *Casa Paquita*. L'any 1940 es va constituir un grup de pratencs per portar els gegants.

L'any 1954, el Prat va decidir comprar la seva primera parella de gegants, el **Rotllà** i la **Griselda**, que representen un rei i una reina, i un primer grup de sis capgrossos, per acompanyar-los.

Per la Fira Avícola de 1980 es va presentar un nou grup de cinc capgrossos i la segona parella de gegants de la ciutat, el **Pere** i la **Paulina**, una parella de pagesos batejats amb aquests noms en honor als copatrons del Prat, sant Pere i sant Pau.

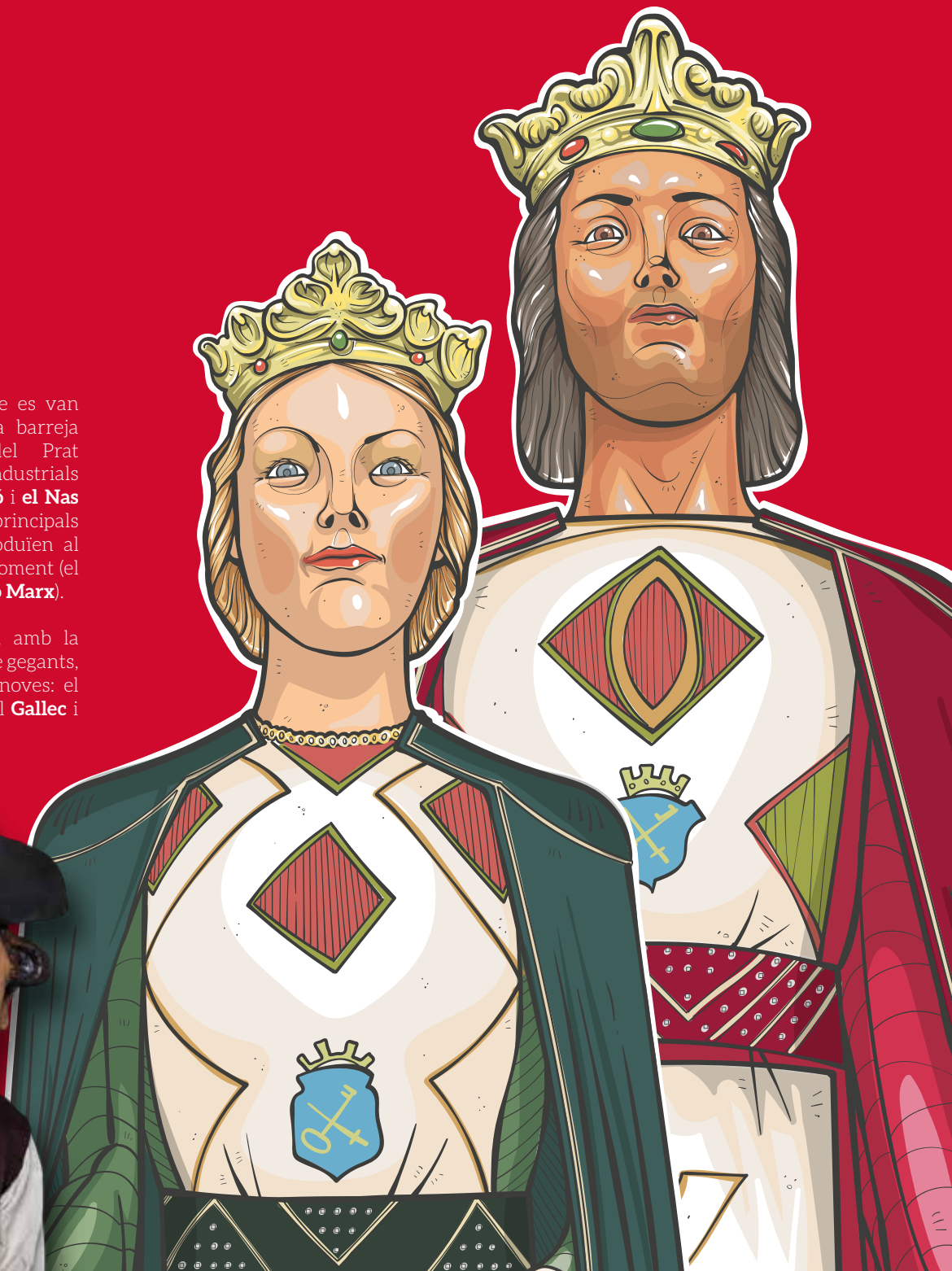
L'**Associació Gegantera Recreativa El Prat**, que actualment s'encarrega dels gegants de la ciutat, es va constituir com a entitat a principis de l'any 1992.

En reconeixement de *Joan Sanahuja* per la tasca que va fer per consolidar la festa gegantera al Prat, l'any 1994 es va presentar el gegantó **Joanet**. L'any 2015, va néixer el gegantó **Pau**, en honor a tots els nens i nenes que acompanyen els gegants en les seves sortides i també perquè les noves generacions poguessin iniciar-se en el món geganter. Aquest gegantó és l'únic que pertany a l'Associació Gegantera, ja que la resta són propietat de la ciutat.

Capgrossos

Els primers sis capgrossos, que es van comprar l'any 1954, eren una barreja d'elements representatius del Prat (el **Basc**, en referència als industrials arribats al Prat, el **Cap de Meló** i el **Nas de Carxofa**, en referència als principals productes agrícoles que es produïen al Prat) i de figures populars del moment (el **Belcebú**, el **Panchito** i el **Grouxo Marx**).

Per la Fira Avícola del 1980, amb la presentació de la nova parella de gegants, es van presentar cinc figures noves: el **Català**, l'**Aragonès**, l'**Andalús**, el **Gallec** i el **Castellà**.

Altres gegants i gegantons de la ciutat

El Prat esdevingué **Ciutat Gegantera l'any 2004**. Per aquest motiu, entre el 1998 i el 2004, diferents escoles, instituts i AMPA van crear les seves figures. A molts d'ells encara els podem veure ballant a les festes de la nostra ciutat.

Sadali INS Salvador Dalí Data de construcció: 2004 Pes: 25 kg Alçada: 2,10 m	Gal·la INS Salvador Dalí Data de construcció: 2017	Carles ESC Charles Darwin Data de construcció: 1998 Pes: 12 kg Alçada: 1,90 m	Sara ESC Charles Darwin Data de construcció: 1998 Pes: 12 kg Alçada: 1,90 m	Jonquina ESC Charles Darwin Pes: 17 kg Alçada: 2,16 m	Sisquet AMPA Mare de Déu del Carme Data de construcció: 1998 Pes: 30 kg Alçada: 2,65 m	Carmeta AMPA Mare de Déu del Carme Data de construcció: 1998 Pes: 28 kg Alçada: 2,58 m	Mònica AMPA Mare de Déu del Carme Data de construcció: 2016
Estany INS Estany de la Ricarda Data de construcció: 1999 Pes: 20 kg Alçada: 2,50 m	Ricarda INS Estany de la Ricarda Data de construcció: 1999 Pes: 20 kg Alçada: 2,50 m	Iridalb INS Baldri Guilera Data de construcció: 2004 Pes: 27 kg Alçada: 2 m	Trueta INS Dr. Trueta Data de construcció: 2004 Pes: 20 kg Alçada: 2,65 m	Cosme INS Dr. Trueta Data de construcció: 2004 Pes: 21 kg Alçada: 2,65 m	Sant Cosme Parròquia de St Cosme i Sant Damià Data de construcció: 2013 Pes: 30 kg Alçada: 3,10 m	Sant Damià Parròquia de St Cosme i Sant Damià Data de construcció: 2013 Pes: 30 kg Alçada: 3,10 m	Pau Gegants del Prat Construït per l'Esplai Marina Pes: 17 kg Alçada: 2,62 m

Associació

Gegantera Delta

del Prat

La tradició dels gegants va començar amb les processons de Corpus, amb la voluntat de representar principalment reis, nobles i personatges rellevants o antics benefactors de la localitat, als quals es volia retre homenatge. Als gegants se'ls considera figures d'imatgeria festiva. Encapçalaven les processons precedits dels capgrossos, que els obrien pas.

El primer gegant del qual es té documentació a tot Europa és el de la processó de Barcelona del 1424. Actualment, els podem trobar en cercaviles i actes festius de tota mena, i d'una manera destacada a les festes majors d'arreu.

L'**Associació Gegantera Delta del Prat** es va fundar l'any 2005 a partir de les inquietuds d'un grup de pratencs que tenia relació amb les colles geganteres de les escoles i AMPA de la ciutat. Van escollir el color verd com a color de la colla per la relació que el Prat té amb el món agrari i, en concret, amb les carxofes.

Gràcies a l'esforç dels operaris que treballaven per al president de la colla fent reformes en edificis, es va poder finançar la construcció dels gegants, mitjançant la donació a l'associació del petit sobresou que obtenien de la venda de la ferralla.

Com a homenatge a la dona treballadora, el seu primer gegant va ser una geganta. Van pensar en l'hostalera que regentava, cap a finals de l'any 1580, un dels primers negocis que hi va haver al Prat. L'hostal era a la plaça de la Vila, molt a prop de l'església, i era on s'allotjaven els peons que treballaven a les obres de l'església.

L'hostalera sembla que es deia Elisabet, però com que la dona del president-fundador de la colla també se'n deia, aquest va proposar canviar el nom de la geganta per evitar males interpretacions. Per això van decidir que es diria **Eulàlia**. La van presentar el Dia de la Dona. S'instaurava, així, al voltant d'aquesta data, la seva Trobada Gegantera en què cada any conviden diverses colles.

Calia buscar-li una parella, a l'**Eulàlia**. Per aquest motiu, l'any següent van decidir retre homenatge a **Josep Canudas**, un dels pioners més destacats de l'aviació catalana i de tot l'Estat, que a inicis del segle XX va desenvolupar l'activitat aeronàutica al Prat. A més, un dels tres aeròdroms actius del Prat d'aquell moment també portava el seu nom. I li van fer un gegant.

Un any més tard, va arribar a la família el **Bernat**, que representa un nen de la colla com a símbol del futur del món geganter. Porta un cistell amb carxofes, fruit típic dels camps del Prat, i va vestit amb la camisa de la colla. Aquest gegantó ja es va poder construir amb els recursos que el grup geganter generava.

Amb la intenció que la poguessin portar els nens i nenes de la colla, es va construir, l'any 2010, la **Carxofeta**, una gegantona que representa el conreu més important de la zona.

Amb motiu del 90è aniversari de la fundació del celler Cal Pere Tarrida del Prat, es va construir, l'any 2014, el gegant en honor a l'avi **Pere Tarrida**, que va vestit de català i beu vi amb un porró.

Amics de la Sardana

La **sardana** és considerada la dansa nacional de Catalunya. És un ball col·lectiu que es balla en rotllana. Els dansaires, col·locats preferentment de forma intercalada home-dona, s'agafen de les mans tot puntejant amb els peus els compassos de la música interpretada per un conjunt musical, anomenat cobla, que es compon, generalment, d'onze músics.

D'origen desconegut, hi ha estudiosos que parlen de danses prehistòriques similars a la sardana en honor al sol o en espera d'una bona collita. Hi ha qui parla de la connexió amb l'època grega, però cap d'aquests aspectes no s'ha pogut documentar. Sigui com sigui, les primeres mencions de la sardana daten d'entre els segles XVI i XVII, tot i que abans del segle XIV ja es fa esment d'altres balls que en podrien ser els precursors, com el ball rodó o el ball mesclat. La sardana, tal com la coneixem actualment, té l'origen a l'Empordà i data de mitjan segle XIX.

La primera ballada de sardanes de què tenim notícia a la nostra ciutat, data de la Festa Major del 1906, gràcies al patrocini de *Rosend Soler i Agustí*, més conegut com el senyor Rosendo, un empordanès establert al Prat l'any anterior, que en col·laboració amb el mestre *Joan Estalella* va contractar la cobla de més renom a l'Empordà: *La Principal de Peralada*.

Però no va ser fins a l'inici de la dècada 1920-1930 que la sardana s'incorporà d'una manera definitiva a l'activitat cultural de la nostra ciutat, particularment de la mà del *Centre Autonomista*, fundat el 1919, entitat a la qual el mestre *Josep Saderra i Puigferrer* va dedicar la sardana "Llobregat", estrenada el 1921.

Posteriorment, el *Centre Artesà*, el *Centre Rubricatus*, l'*Agrupació Joventut* i, amb l'arribada de Mn. *Josep Maria Homs* l'any 1931, també la parròquia, van contribuir a donar continuïtat a la difusió de la **sardana** amb cursets i ballades, fins que les conseqüències de la Guerra Civil ho varen engegar tot a rodar.

En acabar la Guerra Civil, les autoritats franquistes van reprimir la sardana, però a l'empara de la secció folklòrica de l'*Associació Catòlica de Pares de Família*, es van organitzar ballades amb piano, al principi, i més tard, amb magnetòfon i tocadiscos. Les ballades i cursets es feien a l'interior del local de l'entitat del carrer Ferran Puig, a la plaça de l'Església i en altres locals de la vila.

Esporàdicament, també es feia alguna ballada amb cobla, finançada per l'Ajuntament, coincidint amb dates assenyalades com Pasqua, Nadal o la Festa Major. Precisament, durant la Festa Major del 1945, la cobla Principal del Llobregat va estrenar la **sardana** del mestre *Jaume Ventura i Tort*, amb lletra de *Ferran Casanovas i Civit*, "Festa Major d'El Prat".

Entre els anys 1945 i 1983, el mestre *Ventura i Tort*, va compondre altres sardanes dedicades al Prat i als seus veïns: "Soc d'El Prat", "El nostre riu", "Ma terra plana", "Els Amics d'El Prat", "El vell carrer", "Bons amics", "La sirena de Palamós", "L'Aplec d'El Prat" etc.

L'abril de 1980 es va crear la secció "**Amics de la Sardana**", encabida a l'entorn d'*Amics d'El Prat*, dedicada a l'ensenyament, promoció i difusió de la **sardana**. Des del 1981, cada tercer diumenge de juny, organitzen *L'Aplec de la Sardana* i un diumenge al mes una ballada amb cobla. També s'organitzen cursets d'ensenyament i d'altres activitats relacionades amb la nostra dansa. **Amics de la Sardana**, l'any 2016, tot i mantenir la col·laboració amb els Amics d'El Prat, va esdevenir entitat jurídica amb personalitat pròpia.

Aquests darrers anys, a iniciativa de *La Capsa*, la sardana "Festa Major d'El Prat", ha estat versionada en estils ben diferents com el pop, folk, funk, hip-hop etc. D'aquesta manera s'ha aconseguit fer-la arribar a un públic jove i s'ha fet molt més popular. A més, els alumnes de les escoles locals que cada any participen a la Cantata que organitzen el *Centre de Recursos Pedagògics* i l'Ajuntament canten com a cloenda aquesta **sardana**, que ha esdevingut com una mena d'himne de la ciutat.

Castellers

del Prat

L'origen dels castells no està del tot clar, encara que la creença més acceptada és que el seu antecedent històric és la *muixeranga* del País Valencià. A la *muixeranga* (que inclou components acrobàtics, coreogràfics, religiosos i burlescs), es fan una sèrie de quadres molt plàstics que representen passatges religiosos i que acaben alçant torres que són rematades per un xiquet, tot i que l'alçada aconseguida a les torres no té gaire importància.

Al segle XVII, la *muixeranga* es va expandir cap el nord i va arribar al camp de Tarragona, on va anar assimilant diversos elements propis de les danses de la zona, com el vestuari, la coreografia o la música, i va passar a anomenar-se *ball de valencians*.

Cap a principis de 1800, a Valls, la rivalitat entre els dos grups de *ball de valencians* de la ciutat, el dels pagesos per una banda i el dels menestrals o obrers industrials per l'altra, va fer que concentrassin tots els esforços a fer la torre humana cada cop més alta. Això va provocar la desaparició gradual de tots els elements del ball que no servien a aquestes estructures. Amb la introducció de noves tècniques de construcció, es va anar guanyant en alçada i es va donar pas, així, al que avui en dia coneixem com a **castells**.

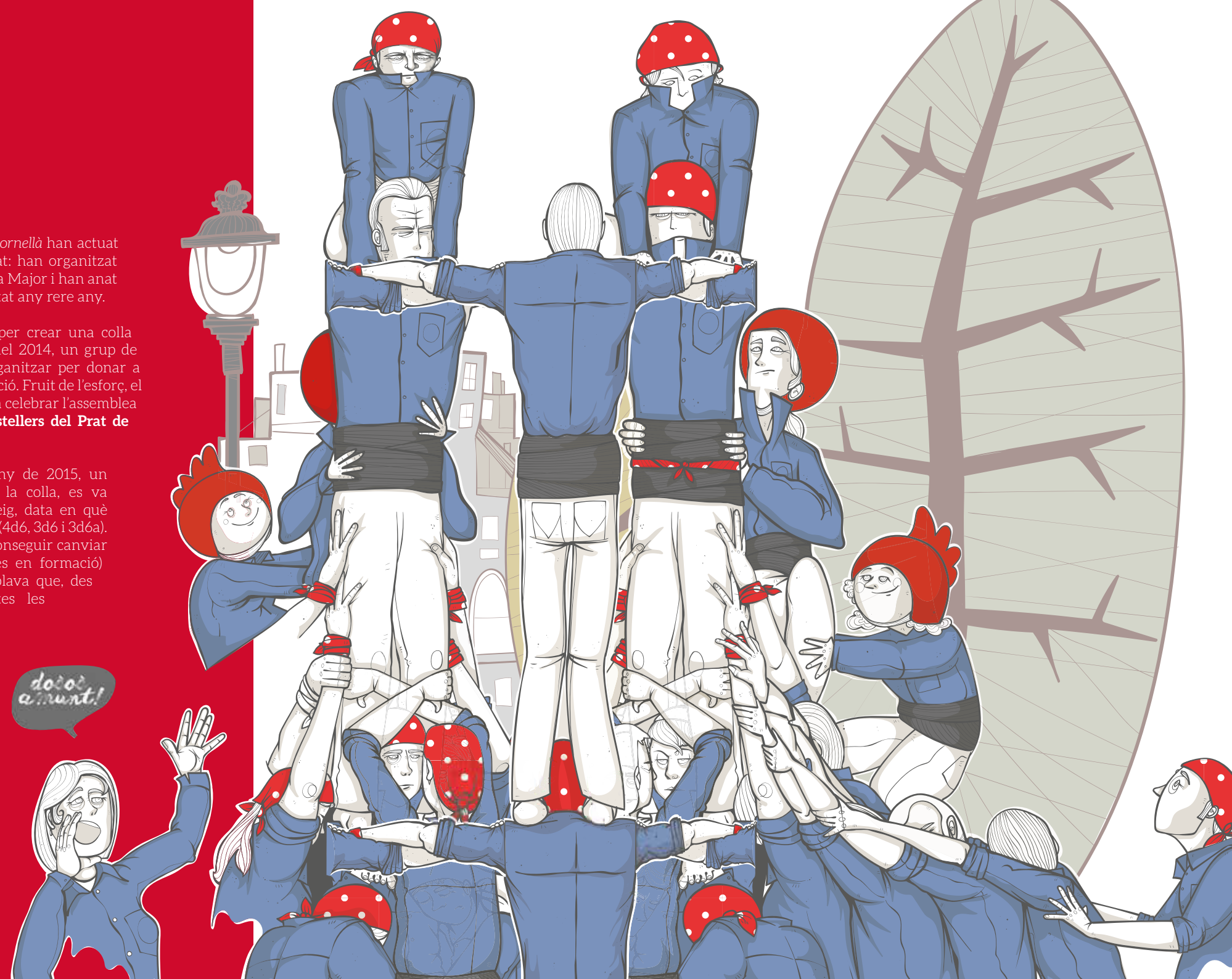
Al Prat, la primera actuació documentada de castells va ser la dels *Nens del Vendrell*, per la Festa Major del 1931. Les actuacions següents no van tenir lloc fins al 1948 i el 1949, a càrrec dels desapareguts *Xiquets de l'Eramprunyà* de Gavà. I més endavant, el 1970 hi van actuar els *Castellers de Vilafranca* i el 1977 els *Castellers de Barcelona*.

Tot i no tenir colla pròpia, a la dècada 1980-1990, al Prat, s'hi van celebrar una desena de diades castelleres en què es van arribar a aixecar prop de 50 castells. Del 1990 al 2000 se'n van aixecar gairebé 100 i entre els anys 2000 i 2009 prop de 200.

Des de 1997, els *Castellers de Cornellà* han actuat com a colla amfitriona del Prat: han organitzat les diades castelleres de la Festa Major i han anat consolidant els castells a la ciutat any rere any.

Gràcies a una crida popular per crear una colla castellera local, feta al març del 2014, un grup de persones i entitats es van organitzar per donar a conèixer la iniciativa a la població. Fruit de l'esforç, el 21 de juny del mateix any, es va celebrar l'assemblea constituent de la colla de **Castellers del Prat de Llobregat**.

Així mateix, el dia 27 de juny de 2015, un any després de constituir-se la colla, es va celebrar la diada del seu bateig, data en què van descarregar 3 castells de 6 (4d6, 3d6 i 3d6a). Amb aquesta actuació, van aconseguir canviar la camisa blanca (de les colles en formació) per la camisa de color pota blava que, des de llavors, llueixen per totes les places. El 21 d'octubre d'aquell mateix any, quan feia poc més d'un any que s'havien constituït, la *Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya* va aprovar l'entrada dels **Castellers del Prat** com a colla castellera de ple dret "en el seu primer any tot i fent poques actuacions, però amb una efectivitat notable".

Colla Bastonera del Prat

El **ball de bastons** és aquella dansa popular en què s'utilitza com a element principal uns bastons de fusta que es colpegen al ritme de la música.

Hi ha qui diu que el ball de bastons prové d'uns ritus del neolític amb la intenció d'aconseguir una millora en la collita. Hi ha qui sosté que prové de les danses en què els guerrers grecs s'entrenaven en èpoques de pau; potser d'aquí pot venir bona part del vestit dels bastoners. També hi ha qui afirma que els bastons van substituir les espases quan es van prohibir els balls que s'hi feien al segle XVIII.

En el ball de bastons, l'element sonor --com els cops dels bastons, entre ells o a terra, els picarols o les veus dels bastoners-- té gran importància, així com la mateixa música. Tot plegat configura un marc sonor concret i propi a cada ball.

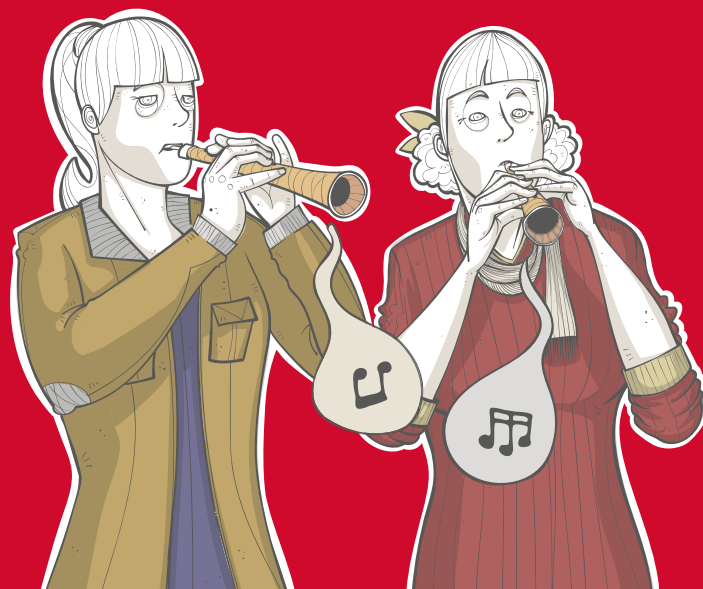
El flabiol és l'instrument predilecte per al ball de bastons, tot i que en l'actualitat l'ús de la gralla i el timbal s'ha estès a tot el territori, com és el cas dels **Bastoners del Prat**. No és estrany sentir flautes, acordions, sacs de gemecs o violins interpretant les diferents melodies de les seves cançons.

Després d'un llarg període de silenci cultural, associat a la Guerra Civil, els esbarts dansaires van fer ressorgir molt tímidament les danses i balls tradicionals que gairebé havien quedat oblidats a tot el territori. Al Prat, els esbarts dansaires que van aparèixer als anys 40 són l'Esbart - Colla infantil "Petits Pratencs" i l'Esbart "Prat Dansaire" que, entre altres balls, també ballava el ball de bastons.

A l'abril de 2016 un conjunt de persones s'uneixen per formar el que més tard anomenaran la **Colla Bastonera del Prat, "La Bastonera del Fang"**, amb la idea que ha de ser una eina que permeti practicar i promoure aquesta dansa tradicional a la ciutat.

Aquest conjunt, que uneix persones ja experimentades en danses tradicionals i d'altres de novelles, decideix de manera assembleària tot allò relatiu a la posada en marxa de l'associació, el seu funcionament i les seves característiques. En els dos mesos següents, a partir de processos participatius, obtindrà nom i escut.

Actualment, l'agrupació compta amb l'experiència de més de mitja dotzena d'actuacions, entre ballades i tallers, i amb un equip humà creixent i consolidat que pretén continuar donant vida a aquestes danses que no només han de formar part del passat, sinó també del nostre present i futur.

Picacrestes

Colla dansaire del Prat

La colla va néixer el març del 2011 amb la voluntat de recuperar els balls tradicionals propis de la nostra ciutat, amb la seva música i vestuari, sense deixar de ballar altres danses catalanes. Porten la dansa a les diades i festes de la nostra ciutat, i fan participar en el ball a tothom qui en tingui ganes.

Des de l'any 2015, els **Picacrestes** organitzen el *Dansabaix* o *Trobada de Danses Tradicionals del Baix Llobregat*.

Aquests són alguns dels balls propis del Prat que han aconseguit recuperar:

El Ball del Tortell del Prat

Per la Festa Major, i potser en altres dates assenyalades, es ballava l'anomenat **Ball del Tortell**, en el qual podia prendre part tothom qui hagués adquirit un dels tortells que es venien. Es dansava amb un tortell gros penjat a l'esquena mitjançant un mocador blanc de seda lligat al coll. En acabar el ball, cada parella es menjava el seu tortell.

Els **Picacrestes** van reconstruir aquest ball amb l'ajut de *Montserrat Garrich*, de l'*Esbart Català de Dansaires*, i el ballen la tarda del dissabte de la Festa Major a la plaça de la Vila des de l'any 2011.

Bastons del Prat

Macià Sans Joanpera, va arribar al Prat el 1931 i hi va introduir els balls de bastons ensenyant-los als joves i creant una colla de bastoners força activa.

El fill d'en Macià va aportar unes partitures, manuscrites pel mestre *Josep Estalella*, amb les quatre melodies dels balls recuperats. Pel que fa a les coreografies, es va poder parlar amb tres antics dansaires del Prat: *Aureli Pugès*, *Màrius Vilà* i *Jordi Marcé*.

La **Colla Dansaire del Prat Picacrestes** ha recuperat la coreografia de quatre balls: **La Somosara**, **La Marxa**, **Els Nanos** i **La Llarga**.

El Patatuf

El Patatuf és un ball que s'estén, en diferents modalitats, per les comarques que hi ha entre Barcelona i Tarragona. Es tracta d'una dansa que es ballava en festes majors, carnavals o fires, i servia per conèixer gent, ja que consisteix en una curta coreografia que es va repetint tot canviant de parella.

És ben possible que l'origen del nom del **Patatuf** provingui de l'onomatopia de les tres picades de mans que es fan durant el ball: PA-TA-TUF!

El Carnestoltes del Prat

El Carnestoltes del Prat, segons fonts orals, es ballava fins a mitjan segle XIX, i va ser novament reproduït entre el 1900 i el 1902. L'any 1952 l'Esbart Montserrat el va ballar a la plaça de l'Ajuntament amb motiu de la Festa Major.

La colla la formaven 18 o 20 homes i 2 caps de vara que mantenien l'ordre d'una manera divertida. El diumenge de Carnaval, recorrien les masies de la rodalia del Prat i el dilluns, les places i les cases importants del poble, tot fent recapte. El dimarts feien un dinar i sarau amb tot el que havien recaptat els dos dies anteriors.

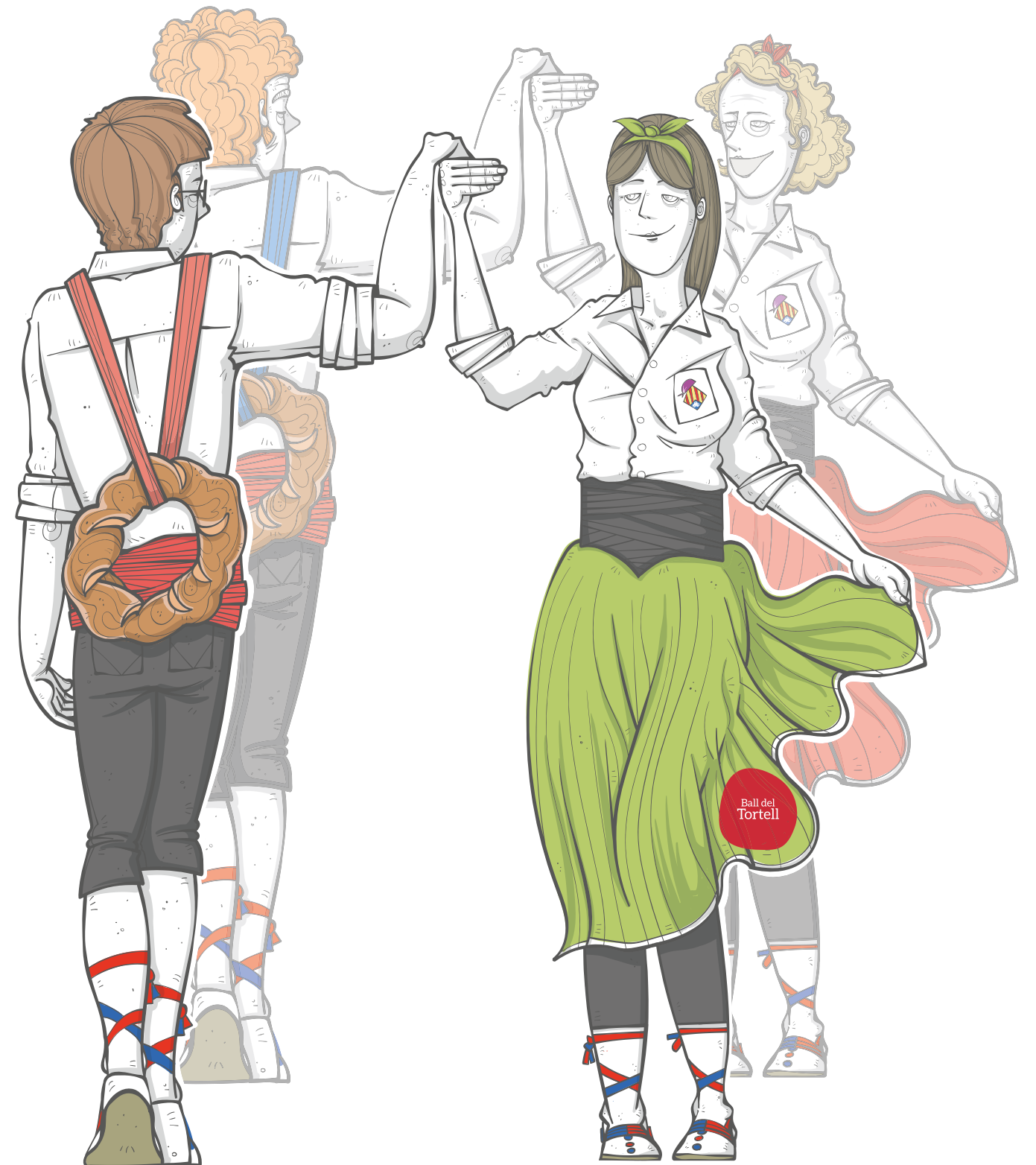
La **Colla Dansaire del Prat Picacrestes** va recuperar la dansa el 2011 amb l'ajut de l'Esbart Català de Dansaires. La ballen en cercavila el matí del dissabte de Carnaval, i surten de la plaça de la Vila acompanyats de grallers.

El Ball de la Creu

El Costumari Català de *Joan Amades* explica que les colles del Prat, de retorn de la capta de Carnaval, feien aquest ball al voltant de la creu de terme de pedra, avui desapareguda. Era un ball alegre i esbojarrat, fet en rodona.

Gràcies a la música anotada pel mestre *J. Tomàs*, pel Carnaval del 2015 la **Colla Dansaire del Prat Picacrestes** va reconstruir el ball i l'ha incorporat a la cercavila de la Dansa de Carnestoltes.

En acabar la melodia, se situa al centre del cercle i beu amb el porró tot girant sobre si mateix; després el dona a algú altre i torna a començar el ball.

Colla de Diablers del Prat

Segons *Joan Amades*, etnòleg i folklorista català, els primers escrits històrics en què podem trobar alguna referència a una actuació de diables es remunten a l'any 1150, al casament del comte de Barcelona Ramon Berenguer IV i la filla del rei d'Aragó, la princesa Peronella.

També es té constància de la presència dels diables en processons de Corpus tan antigues com la de Cervera, de la qual s'han trobat escrits de l'any 1411, en què ja es parlava de grups de diables que lluitaven contra una colla d'àngels. És a partir d'aquesta data que la figura dels diables esdevé un element relativament comú a moltes processons, sobretot a la zona de Tarragona.

Actualment, es parla de més de 300 colles arreu dels Països Catalans.

La **Colla de Diables del Prat** va sorgir l'any 1983, com a conseqüència de les inquietuds d'una colla de joves pratencs vinculats a l'associacionisme de la localitat, portats pel moment de reverdiment de la cultura popular que es vivia aleshores i motivats per les diferents actuacions de diables que havien vist. L'estiu d'aquell any es van oferir a l'Ajuntament per actuar durant la Festa Major, quan un grup de Tarragona, que tenien emparulat, finalment, no va poder venir. Aquesta primera actuació es va fer en una cercavila en què també van participar gegants, capgrossos i fins i tot majorettes.

L'acollida per part de la ciutat va ser tan bona que, ben aviat, el grup va créixer amb nous membres, sobretot gent jove, fins a arribar als 40 diables.

L'any 1985 es canvia el format, que s'havia repetit l'any anterior, passant la cercavila a correfoc amb la intenció que la gent hi participés més i convidant-hi altres colles: els diables de Cornellà, de Bellvitge i de Sant Feliu de Llobregat. D'aquesta manera va néixer el **Pratifoc**.

L'any 1995 es va crear la **Colla Infantil**, perquè els nens i nenes del Prat poguessin fer de diables d'una manera segura i divertida. Des de llavors, es fa servir un tipus de pirotècnia especial per a menors d'edat.

La manca de músics més o menys establerts va fer que aquest mateix any 1995, es constituís el grup de músics per poder donar continuïtat a l'acompanyament musical de la colla. L'any 2008 van guanyar el *Concurs de Percussió de Barcelona* en la seva segona participació. Van rebre com a premi, a més d'una compensació econòmica, la possibilitat d'obrir el correfoc de la Mercè. Durant els anys següents, van guanyar diversos premis més, gràcies als quals, els músics de la colla van amenitzar els Mundials de Natació de Barcelona de l'any 2013 i van ser els primers músics de diables, en 100 anys, a tocar al Palau de la Música.

L'any 2012 es va crear la **Colla Jove** per encabir en els diables els joves d'entre 15 i 18 anys que fins aleshores havien hagut de pertànyer a la Colla Infantil, on coincidien amb nens i nenes molt més petits que ells. Actualment, la colla compta amb més de 200 membres.

El Pollo

El **bestiari de foc** és el conjunt de figures que intenten imitar, normalment, un ésser fantàstic que llença foc. El primer cop que es parla d'un drac és al *Corpus de Cervera* de l'any 1411, on apareix acompanyant els diables.

El Pollo és una bèstia de foc que representa un pollastre pota blava amb tots els seus trets característics: una presència majestuosa, una mirada viva, unes urpes potents, una magnífica cresta vermella i unes potes blau pissarra.

Es va crear l'any 1991, amb motiu de la Festa Major. Es va presentar per sorpresa: va entrar a la plaça de la Vila a les fosques i es van encendre tots els punts de foc de cop. Això va provocar una expectació tan gran que fins i tot, l'any següent, es va convidar els Diables del Prat al correfoc de la Mercè i va ser una de colles més aclamades pel públic barceloní.

El Pollo

Any de construcció: 1991
 Pes: 180 kg
 Llargària: 3,20 m
 Amplada: 1,80 m
 Alçada: 3,50 m
 Punts de foc: 22
 Constructor:
 Ramon Aumedes,
 del Taller Sarandaca

La Papota

Any de construcció: 2015
 Pes: 60 kg
 Llargària: 3,50 m
 Amplada: 1,20 m
 Alçada: 5 m
 (amb el coll estès)
 Constructor:
 Colla de Diablers
 del Prat

Octubre del 2000,
 graven el disc
EX NIHILO NIHIL

Novembre del 2004,
 graven el disc
VORA EL FOC
 amb la participació de les
 gralleres dels Gegants del Prat

Octubre del 2006,
 graven el disc
CENDRUM

*No passareu!
 No passareu!
 No passareu!*

Ball de Diables

del Prat

El Ball de Diables del Prat de Llobregat neix de la voluntat d'apropar la cultura tradicional catalana provinent del món del foc a la població. És amb aquesta motivació que a l'estiu del 2017 un grup de joves pratencs van pensar a crear un grup de foc, d'un model diferent de l'existent, per ampliar el ventall de representació de la cultura de l'espurna i la flama al Prat de Llobregat. En aquest grup s'hi van aglutinar joves procedents de diferents àmbits del teixit social local tenint sempre com a referència aquells que ja varen portar la cultura del foc al municipi per primer cop l'any 1983.

Aquesta entitat té els seus fonaments en el model tradicional de foc: el Ball de Diables. Pel que fa a la percussió, es caracteritza per l'ús de tambors de membrana de pell com a únic instrument amb ritmes tradicionals. Si ens fixem en el vestuari, veiem com en tots els elements hi ha una estricta uniformitat i que incorpora també el típic calçat català, les espardenyes d'espart. Amb un important vessant de dedicació al poble, el Ball de Diables gaudeix fent lluir el foc i fent-ne partícip el públic a partir de la interacció activa amb l'espurna i el ball. Això és possible gràcies a una cultura arrelada al foc que busca vincular-lo amb els actes del cicle festiu del municipi; i per tal d'aconseguir-ho, el Ball de Diables desplegarà tot el seu enginy per fer lluir l'espurna amb elements pirotècnics de llum i color per il·luminar les places i carrers en cercaviles, correfocs i carretillades.

Com en la resta de grups de diables, hi trobem els diables cremadors, encarregats de fer lluir el foc amb el seu ball, i els diables que toquen el tambor, ja sigui a prop o a dins el foc. A més, com a Ball de Diables amb parlament, s'incorporen diferents rols dins el grup: el **Llucifer** i la **Diablessa** com a parella que encapçala la comitiva formada pels cremadors, que capitanegen el grup i busquen expandir el Mal per allà on passen; i com a contraposició d'aquests trobem la **figura de l'angelet**, que escenifica el Bé per tal de vèncer-los amb la seva espasa.

Els elements que caracteritzen el Ball de Diables del Prat de Llobregat són: una capa de tela ignífuga de color cru i en la qual es poden veure unes flames vermelles en forma de punxa, així com les banyes. El calçat que s'utilitza és l'espardenya d'espart amb 7 vetes de color negre i sola de goma.

Cal remarcar que la normativa interna estableix com a complements la utilització d'ulleres per protegir els ulls, guants i mocadors per a la cara i el coll, aquests últims amb el tradicional teixit de farcell. Com a elements característics trobem també els tirants amb la senyera, la bandera de Catalunya, els mitjons de cotó vermells que representen la continuïtat de les flames i la samarreta de color cirera amb el logotip de l'entitat de color blanc. Els tambors són de fusta massissa d'una sola peça, amb membrana de pell i sense sistema bordoner. Fan un diàmetre de 18 polsades, són de color marró fosc i porten, marcat en posició central, l'anagrama del grup.

L'angelet va vestit de color blanc, també amb espardenyas, amb unes ales i una espasa de fusta. El que diferencia Llucifer i la Diablessa és el color i la forma de les seves capes, així com la utilització de barrets: de copa, Llucifer, i una pamela, la Diablessa. Aquesta última també es diferencia per portar una faldilla de doble caiguda. També cal destacar els dibuixos que decoren les capes, que representen dues criatures diabòliques.

Cada diable és portador d'una maça amb un sol punt de foc, però amb la capacitat d'incorporar un suport que ofereix la possibilitat de dotar-la de dos punts de foc més. Aquesta maça representa un element característic de la nostra població: la carxofa, pròpia del Parc Agrari del Baix Llobregat.

En canvi, Llucifer i la Diablessa llueixen un ceptrot cadascun, amb 5 i 3 punts de foc respectivament. Ambdós estan inspirats en formes geomètriques que evocuen els traçats lineals que caracteritzen els horitzons que trobem en el paisatge pratenc. Aquests ceptrots també compten amb un sistema que permet canviar de manera independent cada punt de foc i així facilitar-ne la càrrega i descàrrega.

La uniformitat del Ball de Diables ha estat pensada fent honor a l'agricultura pratenca, amb les maces amb forma de carxofes i el mocador de farcell propi de la història agrària del Prat; tot amb l'objectiu d'acabar esdevenint figures d'identitat entre l'associació i el poble.

Sants Metges

La Cultural dels Sants Metges es va constituir l'any 2018 i des d'aleshores porta a terme tasques d'inclusió social i de reactivació de la cultura popular al barri de Sant Cosme, entre d'altres. Tot i així, el grup va començar a funcionar sense constituir-se formalment l'any 2014 sota el nom "Gegants de Rius", nom triat per la relació dels carrers de Sant Cosme amb rius i afluents.

Els seus gegants vells representen els sants Cosme i Damià, que segons la tradició, van ser dos metges catòlics que curaven de franc les persones que no podien pagar els tractaments medicinals i que van ser martiritzats per ordre de Diocleciana en no voler abjurar de la seva fe. Aquests gegants van ser construïts a Navata l'any 2014 i remodelats completament l'any 2019; així van adoptar el seu aspecte actual.

El capgròs Josefa està inspirat en Josefa Martín, una dona vinculada històricament a la parròquia i veïna del barri de les Palmeres. L'abril de 2015, poc abans que se n'anés del Prat, es va presentar aquesta figura com a homenatge i reconeixement a la seva tasca social. La va construir Arnau Codina al seu taller de Vilanova i la Geltrú i l'any 2019 va ser restaurada i li van confeccionar la roba que llueix actualment.

El capgròs Mn. Lluís està inspirat en mossèn Lluís Portabella d'Alós. Aquest rector, vinculat a la Parròquia de Sant Cosme, ha estat un dels primers i més grans impulsors de la cultura popular al barri.

L'any 2018 va rebre el reconeixement del Premi Ciutat del Prat i poc després, el 2019, La Cultural dels Sants Metges li retia homenatge estrenant el capgròs amb la seva fisonomia. La figura, igual que la de la Josefa, la va construir el mestre Arnau Codina, de Vilanova i la Geltrú.

Els gegants nous representen sant Cosme i sant Damià, copatrons del Prat des de l'any 1560.

Els primers patrons de la ciutat van ser els sants Pere i Pau. Poc després, degut a les malalties i epidèmies que produïen les aigües estancades del delta del Llobregat, els vilatans es van posar sota la protecció dels sants metges, Cosme i Damià. Aquests sants van anar guanyant protagonisme fins que l'any 1830 es va establir la data del 26 de setembre com a única Festa Major del Prat.

Els gegants nous es van estrenar l'any 2019 i els van construir els mestres Eskuartean, de Navarra.

La Nau

de cultura popular

Per reservar visites

truqueu al 93 379 00 50 o envieu
un correu a: cultura@elprat.cat

Ajuntament del
Prat de Llobregat

